

Ročník XV

říjen 2006

číslo 10

PODZIMNÍ DEN

Na dvoře statku hraje muzika
ze seknice právě rakev vynášejí
uspořádaný den, jak výšivka
umíráček ze vsi, bodavé vyzvánění.

Dítě si sedlo v šatech na sadě
u nohou mu leží pes, strakatý a mírný
ti malí dva tu spolu teď
před nimi žlutý javor, zaplál, vzlét.

Dítě si prohlíží oči psa a ptá se
- a ty mi nikdy neumřeš? -
čoklík mordu zved, porozuměl tónu
v hlase
stříh ušima a znovu do trávy si leh.

Miloš Doležal

Úvodem

Život je nám pozváním a úkolem. Přijali jsme obojí. K podzimní sklizni připomínají dva svátky, co nám nahospodařili naši předkové. Na sv. Václava slavíme „Státní svátek české státnosti“ a 28. října „Den vzniku samostatného státu“. Stále se opakuje: Dostali jsme, jak s tím budeme dál hospodařit?

Vlastně k těm dvěma svátkům patří i slavnost „Všech svatých“ a den „Vzpomínky na všechny věrné zemřelé“. Připomínají nám, co je v životě nejdůležitější a co přetrvává. Čekají nás místní volby. Jsou jednodušší tím, že se známe. Víme, co kdo umí a můžeme odhadnout, co od koho můžeme čekat. Kdo je schopen dát našemu městu duši? Naivita, lenost přemýšlet nebo vyvlíknutí se z odpovědnosti přinášejí trpké plody.

Z minulosti se můžeme poučit. Mnoha lidem za komunistů chybělo jen cestování. Někomu svoboda nechyběla. Kdo nechtěl, nevěděl o šikanovaných, o krutě vězněných. Neživíme v sobě zatrpklost ani zášť, ale aby se nezapomínalo, že „komunismus byl bití a byl k blití“, otiskujeme článek o současném poslanci parlamentu za KSČM Josefovi Vondruškoví. Řada lidí čeká, že jejich zločiny budou promlčeny. V policii slouží na 800 estébáků. Pan senátor Štětina říká, potřebujeme znát ty, kteří řídili policejní stát, vyslyšali a lámali charaktery. Žádné vymlouvání: „Plnili jsme jen rozkazy“. Německo se léta vypořádávalo s nacisty. Neříkejme, že je pozdě.

Nevoláme po pomstě, jen je třeba bránit zlu, má mnoho mladých.

/v

HOŘ PRVNÍ KAMENEM ...

Jen jednou v životě jsem měl v neděli v kostele víc mužů než žen: bylo to v 90. letech v Javornici. Teď mám nový primát, zřejmě však ne naposled: při Bohoslužbě Slova jsem zjistil, že v kostele jsou takřka všichni z přítomných „mimo zákon“. Tedy rozvedení, civilně oddaní, žijící „na hromádce“, ba i nepokřtění. Nevnímal jsem proto posvátná čtení, až zpěv žalmu: zpívala jej studentka, ta jediná snad „bez vady“. Dítě v kočárku a jiné s panenkou jistě „bez vady“. Na sebe jsem našťestí nepomyslel. Útěcha přišla rychle: Kristus mezi hříšníky u Jordánu, u stolu, u studnice Jakubovy, v chrámu (Jan 8)! Nebyli to hříšníci, kteří uštvali Krista. Také ty zde v kostele znám. Kdybych u nich zaklepal o půlnoci, přijali by mne. Známe je léta, pomoci jim nemohu. Musel by mít napřed

„Nekoukej na to,
co lidi říkají a na oko i dělají.
Pozoruj to,
co nezapomenou nikdy udělat...“

slovo ne kněz, ale právník. Jenže zákon nezná odpuštění. „Pane, byli přistiženi při činu samém!“ Takže ani právník ... A tedy ani kněz ... Bojím se ptát, zda by bylo pro Krista něco nenapravitelného. Zda máme právo usehnout na jeho soudní stolec. Vždyť všichni bez výjimky před ním stojíme. A On chce zachránit, co zahynulo!!

Beru ciborium a podávám té „jediné spravedlivé“. Nejsem Bonaventura Bouše. Forum externum bude mít ještě dlouho navrch. Zatím si nevíme rady. – Od této mše nespím dobře.

Jan Rybář

Foto: David Kočí

OBRAZ SV. VÁCLAVA V LETOHRADSKÉM KOSTELE

V netušené kráse vynikl obraz sv. Václava od ředitele vídeňské akademie malíře Caspara Franze Sambacha (1715-1795).

Před zavěšením zrestaurovaného obrazu na jeho místo se nás před obrazem sešla skoro stovka. Zblízka jsme si mohli prohlédnout všechny podrobnosti. Byl to pěkný zážitek. Po zavěšení obrazu jsme nabídli povídání o něm místním školám.

„Která budova je v Praze nejpřednější?“, ptal jsem se osmáků.

„Hradčany“, ozvalo se několik hlasů.

Když jsem neurčitě pokrčil rameny, pravil jeden mladík: „Katedrála sv. Víta“.

„A nejpřednější klenot“? Více jich řeklo: „Korunovační klenoty“. Ještě nevěděli, že si čeští králové na vladařské ceremonie Svatováclavskou korunu od sv. Václava pouze vypůjčovali.

„Jaká je nejvýznamnější stavba v Letohradě?“

Z náměstí se to tolik nejeví, ale přijíždíme-li do Letohradu od Šedivce, vidíme, o kolik je kostel položen výše nad zámek. Tak to je ve více městech a není to náhoda. I na hradech a zámcích bývá často kaple vysoko položená. Křesťanství šlechtici si byli vědomi, že Bůh o nás všechny pečuje víc, než je schopen nejlepší král nebo kníže.

Podle toho je uspořádaná evropská kultura. Proto má náš život být oslavou Boha.

Štuková výzdoba stropu letohradského kostela to potvrzuje:

„Všechno tvorstvo chválí svého Stvořitele“. A obraz „hlavního oltáře“ svou řečí přitakává.

Neměl jsem zpočátku ten obraz v oblíbě. Když jsem četl starší popis obrazu, vrčel jsem na malíře, že si ani nezjistil historii sv. Václava a vyobrazil jej jako patrona všeobecně potřebných. Až později jsem začal o výjevech na obraze sám přemýšlet. Po částečném vyčištění obrazu v r. 2000 manžely Bergerovými vystoupily postavy v jiném světle. A teď, po zrestaurování, teprve obraz zazářil ve svém jedinečném pojetí, bohatosti a jasných barvách. Objevily se detaily, o kterých jsme dříve neměli vůbec tušení. Omlouvám se malíři Sambachovi a žasnu nad jeho malířským uměním i nad jeho duchovním porozuměním patronu země české.

Sv. Václav je ponejvíce malován jako kníže na koni nebo jako svatý rytíř s praporem a štítem, častý je výjev jeho mučednické

smrti u dveří staroboleslavského kostela, řídčeji v čele svého vojska proti kouřimskému vévodovi.

Tři sousedící města zasvětila své kostely sv. Václavu. Německý Lanškroun, český Kyšperk (dnešní Letohrad) a Žamberk. Náš obraz je ale v mnoha směrech jedinečný a výpravný, neznám podobný.

Sv. Václav je krásnou mužskou osobností. Podle některých popisů existují čtyři mužské archetypy: bojovník, milovník, mág a král. Každý z těchto archetypů má dobrou nebo špatnou podobu.

Dobry bojovník stojí při slabším, hájí svobodu a právo – špatný je násilníkem. Milovník umí mít rád, miluje krásu a přátelství - nebo je požívačnický a člověk závislý.

Mág je buď mudrc, případně prorok - nebo manipulátor.

Královská neboli otcovská role je nejvyšší a nejnáročnější. Král a otec slouží druhým a pečují o svěcení. Bdí nad nimi a vytváří pro každého prostor k životu a svobodě. Dobry král unese odpovědnost, nepřítelství

a prohru. Jde před ostatními a chrání je. Zlý král si nechává sloužit, žije z druhých, zneužívá je a prohry svádí na jiné.

Známe Václavovu pevnost a statečnost (šel v čele svého vojska a nabídl se v souboji proti vévodovi Zličanů, aby ušetřil životy bojovníků, holýma rukama se ubránil ozbrojenému Boleslavovi). Miloval krásu (např. nechal stavět velký kostel sv. Víta) a pečoval o dobré vztahy (byl rázný a přitom nabídl odpuštění). Usiloval o moudrost (rozpoznal velikost křesťanství, uměl číst a psát, ovládal tři jazyky – ještě v dalších stáletích se řada evropských králů neuměla ani podepsat). Byl dobrým vladařem a pastýřem svého lidu.

Autor obrazu vyšel ze svatováclavské legendy (legenda je literárním druhem, popisujícím svým způsobem nějakou pravdu). Legenda vypráví o péči knížete o českou zem, o potřebné a chudé. Na pražském trhu s otroky vykupoval otroky z otroctví, prosazoval křesťanské právo proti krutému pohanskému zacházení s provinilci. Václav šířil křesťanskou kulturu života.

Na Sambachově obraze nesou andělé světce do nebeské krásy. Jeden z nich má v jedné ruce dýku (připomínka mučednické smrti) a v druhé kruh dveří od kostela (symbol Václavovy důvěry v Boha).

Vpravo (z našeho pohledu) se před světcem modlí otrok (polonahý) zakutý do okovů.

Dole leží umírající paní. Ještě žije – její svíce ještě hoří - ale už má smrtelnou barvu a oči už vyhasínají. Léky v nádobách nepomáhají – leží u nohou umírající. Manžel prosí svatého Václava o přimluvu za odvrácení její smrti.

Nikdo dřív netušil, že na umírající paní je položena burza (schránka, ve které je umírajícím přinášeno Tělo Páně jako „pokrm na cestu“). Křesťanství ukazuje dobrou cestu nejen pro pozemské putování, ale i k životu věčnému. (Pro takové hodnoty má smysl obětovat i vlastní život. Václavova vláda přinášela péči i o umírající. Sám kníže po smrti své milované babičky ocenil naději, s kterou vyprovázíme své zesnulé.)

Na levé straně klečí před světcem poutník s poutnickou holí a kloboukem smeknutým u nohou. Na cestách lidem hrozilo nebezpečí od lupičů, zlodějů a podvodníků. Dobry vladař pečoval o bezpečnost lidí na cestách. (Kláštery poskytovaly lidem bezpečí, nocleh a pohostinství. Pamatujeme Ježíšovo slovo: „Byl jsem na cestách a ujal jste se mne“. Odtud pochází rčení: „Host do domu, Bůh do domu“. V některých kláštřích vycházel opat poutníkovy v ústřety a políbil mu nohy.)

Za poutníkem úplně vlevo stojí

zrestaurovaný obraz sv. Václava

nemocný o holi vyzývající světece o pomoc. Stejně se modlí vězeň s okovy na rukou (není nahý jako otrok), klečící uprostřed skupiny. Václavovo prosazování křesťanského práva proti nelidskému bezpráví pohanskému jsem už zmiňoval.

Ještě se vrátím k jedné zajímavosti u otroka napravo. Dlouho mi bylo divné, proč má otrok levou paži tak zvláštně, volně omotanou provazem? Tak se to po léta na zčernalém obraze jevílo. Teď se ukázalo, že to není provaz, ale had, přesněji řečeno bazilišek. Jeho hlava je u otevřené, krvácející rány v boku otroka.

Co to znamená? Nevím. Nejsem kunsthistorik. Co tím chce malíř říci? Že jsme všichni uštknuti zlem a tím zlým, že všichni něčemu otročíme a uzdravení a osvobození nám nabízí ten, do jehož služeb se svatý kníže dal? A že i my můžeme přispět k záchraně druhých z nejrůznějších zotročení?

Budu pátrat u odborníků a dám vám pak vědět.

Neopomeni jednu poznámku. Dobrý malíř se pozná také podle namalovaných rukou. Sambach na svém obraze předvádí úplnou přehlídku nádherně vyvedených rukou (a nohou).

Je pro mne velikým objevem, zážitkem a uspokojením, že se náš obraz svatého Václava zjevil v novém světle. Je nejkrásnějším a nejcenějším obrazem našeho kostela a zřejmě širokého okolí. Vypráví nám nejen o začátku křesťanství v našich zemích, ale upozorňuje na cenné dědictví, které jsme zdědili a zve nás na tuto osvědčenou cestu. Hlásíme se k patronu naší země. Objevil křesťanský životní styl jako skvělý. Na svém životě ukázal, že křesťanství je použitelné a nese dobré ovoce.

Právem naříkáme, že naši politici bez valného programu přešlapují na místě, omílají prázdné fráze a místo služby často usilují o vlastní výhody a prospěch.

Copak nemáme žádnou vizi? Svatováclavská idea přece není ničím prázdným a odbytým. Pokud ji naši politici neznají, jsou cizinci v naší kultuře.

Přece pokaždé, když se naši předkové přidávali k Václavově programu, - pak naše země něco znamenala. Naopak, kdykoliv jsme prohrávali, kdykoliv jsme byli poníženi nebo se sami ponížili - bylo to tím, že jsme svatováclavskou ideu opouštěli nebo se jí zpronevěřovali.

Kdo se postaví před obraz, má před očima výjev ukazující, jakým požehnáním je dobrá vláda, správa obce a rodin. Kam má směřovat péče o druhé, o potřebné, o společné i o každého jedince.

„Co jste prokázali kterémukoliv člověku, Bohu jste prokázali“, zní stěžejní věta křesťanství.

Pozdravíme-li kohokoliv, jako bychom pozdravili Boha, neboť Bůh se hlásí ke každému člověku. Přehlédneme-li nebo

Gándhího růže

„Chcete-li cítit vůni křesťanství, musíte si vzít jako obraz růži. Růže k sobě neodolatelně přitahuje lidi a svou vůni je obdarovává. Vůně křesťanství je ale jemnější než vůně růže, a proto by měla být podávána ještě tišším, méně postřehnutelným způsobem.“

Mahátma Gándhí

Gándhího růže je úžasný obraz. Tichá a nepostřehnutelná autorita růže vychází z její krásy a libé vůně. Nepotřebuje se prokazovat či obracet nás na svou stranu. Ví, že je růže, a ví, že je krásná. Máš-li nos a oči pro krásu, poznáš tuto vnitřní autoritu růže. Ve skutečnosti její vnitřní autorita může být tak naléhavá a tak vyzývající, že bychom jí spolu se sv. Františkem Saleským mohli říct: „Přestaň křičet!“

Kdyby křesťanství spoléhalo na svou vnitřní autoritu, na váhu své pravdy a čirou moc nefalšované dobroty, musel by i svět křesťanům říct: Já tě slyším, přestaň křičet! A přitom bychom nemuseli nic kázat a neřekli bychom ani slovo.

Mocnosti tohoto světa, které stále bojují s termíny, manažerskými cíly a žebříčky zisku, nečekají, že by byly motivovány zevnitř. Musejí vyrábět, zajišťovat a dosahovat cílů, což je jen jedna pomocná část života.

A co my? Tvůrce života nás zve k účasti na Boží svobodě a autoritě. To zabere nějaký čas, ale také to déle vydrží a zdá se, že Bůh toto buduje na dlouhou dobu. Bůh vyčkává, jak to dokáže jen Bůh, neboť Bohu je znám celkový plán. Ti, kdo mají pravou autoritu, jsou s to věřit, neboť vědí, že vědí. A růže může jak kvést, tak umírat, protože ví, že je růže.

Richard Rohr

ublížíme-li komukoliv, je to stejné. Kdo ublíží dítěti, ublížil jeho rodičům.

Obnovený obraz sv. Václava od vídeňského malíře Caspara Franze Sambacha je krásný. A je důstojným sousedem štukové výzdoby stropu Giovanniho Maderna.

Naši předkové nám svou prací a dobrým životem nastavili vysokou laťku. Je vidět, že kostely stavěli s nadšením a radostí. I my o ně rádi pečujeme a jejich krásu rádi ukazujeme.

Naším návštěvám máme v Letohradě co ukázat. Nejen krásu přírody a okolí, nejen pěkné náměstí, zámek a park, ale i klenot nad tím vším - kostel s jeho krásou a výzvou.

Kostel je ve dne přístupný (k otevřeným dveřím ukazuje bílá šipka), všechny obrazy, sochy a dvě třetiny stropu jsou vidět. Kdo si chce prohlédnout vnitřek kostela podrobně, koho zajímají podrobnosti oltářního obrazu, přihlaste se na faře, rádi vás kostelem provedeme a zavedeme přímo pod obraz. Budete mile překvapeni krásou dalších detailů. /v

„PROSEBNÉ MODLITBY JSOU DEFORMACÍ VÍRY“

A.T. Queiruga

Ukázka z mezinárodního teologického časopisu *Koncilium*.

Převzaly Getsemany 7-8/2006

Časopis si můžete vypůjčit na faře.

Představme si, že do libovolného kostela přijde nějaký „inteligentní mimozemšťan“, který nezná naši kulturu, a bude pozorně sledovat eucharistickou bohoslužbu. Uslyší řadu modliteb k jakémusi Bohu, který je stále znovu sborově úpěnlivě žádán o milosrdenství a odpuštění, k němuž celou dobu stoupají vzhůru prosby a jemuž shromážděná obec ve slavnostním okamžiku „všeobecné modlitby věřících“ naléhavými slovy – „prosíme tě, vyslyš nás“ – předkládá různé veřejné a soukromé tužby. A když se ještě nějaký čas zdrží a zjistí, že prakticky žádná z těchto modliteb není vyslyšena – jaký dojem pak bude mít z takového „Boha“? Nepochybně, že je to bytost nebezpečná, občas také pomstychtivá, zřídka ochotná pomáhat a rozhodně málo přesvědčivá.

Zároveň však náš mimozemšťan uslyší – a bude tím překvapen (představujeme si ho jako tvora logicky uvažujícího, citlivého a nezaujatého) – že Bůh je plný lásky a slitování, že nekonečně a bez rozdílu miluje i zlé a nespravedlivé a že odpouští bez podmínek. Je nabíledni, že to, co je pro nás snad už více méně zažitá a akceptovaná rutina, bude on považovat za očividnou nedůslednost a nevysvětlitelný rozpor.

Bůh je milující Tvůrce a Otec-Abba, který se za svá stvoření zasazuje do té míry a své syny a dcery miluje s tak velikou něžností, že jim vždycky všecko dává dříve, než ho o to prosí. Nemusíme ho „prosít“ a snažit se ho přesvědčit; to on nás volá – „prosíš“ – abychom jeho lásku přijali a nechali se jeho milostí spasit. Otec je Bohem nekonečně a něžně lásky; který se vždy chápe iniciativy a odpustil nám, „když jsme ještě byli hříšní“ (Ř 5, 8); který dává svému slunci svítit „na zlé i dobré“ (Mt 5, 45); který nám dal všechno a pro nás „pracuje bez přestání“ (J 5, 17).

Místo toho můžeme každou neděli v kterémkoli kostele slyšet: „Dej, aby lidé v Etiopii netrpěli hladem. – Prosíme tě, vyslyš nás.“ Co implikuje taková prosba?

V rozporu s tím, co učí, se modlící chápou iniciativy, jakoby byli v podstatě lepší než Bůh. Oni rozpoznávají nouzi a jsou při pohledu na ni jati soucitem; Bůh může zjednat nápravu, ale buď na to nepomyslel – „pomysli na své slitování, ó Pane“ – nebo není ochoten použít svou moc; modlící se ho tedy snaží přesvědčit, aby pomohl. A ona tvrdošíjně opakovaná společná odpověď to stupňuje až k vyčítavému: „Prosíme tě ... (nebuď lhostejný, popatři na jejich bídu, měj soucit), vyslyš nás (starej se o nás, všimni si nás, vnímej nás, věnuj nám svou

pozornost). Nahradíme-li obec modlící se k Bohu skupinou občanů, kteří se u diktátora přimlouvají za nějakou utlačovanou skupinu obyvatelstva (v demokracii neexistuje vůbec žádná veřejná situace, v níž by byla taková dikce přiměřená), vidíme vzápětí, že nejen náš „mimozemšťan“, nýbrž kterýkoli citlivý člověk musí být překvapen neuvěřitelnou tvrdostí, jakou tento způsob vyjadřování objektivně předpokládá.

Jsem si vědom schematičnosti a nespravedlnosti této analýzy a vím, že každý věřící by se zhrzil a odmítl by nařčení, že svou modlitbou sleduje takové úmysly. Avšak zde nejde o to, analyzovat úmysly, nýbrž ozřejmit, co říkáme tím, co říkáme. A je-li už to jednou zřejmé, pak nemyslím, že by bylo rozumné či vhodné podobné formule vůči Bohu dále používat. Neboť, abych se znovu vrátil k implikacím, nejelementárnější logika nutně vede k závěru, že panuje-li v Etiopii nadále hlad, Bůh nás nevyslyšel anebo „nepomyslel na své slitování“.

Rutina možná zamlžuje naše vnímání a naše psýcha má sklon nechat se ukolébávat „vysvětleními“; avšak zvěst je dále šířena a obraz Boha, jímž je bombardováno naše individuální podvědomí a utvářena kolektivní představivost, je děsivý. ...

Proto bychom místo pokusů o omluvy a vysvětlování měli raději uposlechnout Sokratova varování: „Pomni, vznešený Kritone, že není jen samo o sobě špatné, nýbrž že dokonce škodí duším, není-li naše vyjadřování výstižné.“ (Phaidon, 115e)

Právě dnes, i na základě toho, co víme o technikách reklamy, nesmíme ztrácet ze zřetele strašný účinek jazykových procesů. Síla samotných slov, jejich schopnost formovat psýchu a jejich blízkost k samotným kořenům ducha jsou příliš veliké, než aby si teologie mohla dovolit je ignorovat. A v době, kdy je všechno náboženské ostře kritizováno, nestačí už dobré úmysly nebo návrat k tomu, co vždycky bylo tak a ne jinak: na argumenty lze odpovídat jen zase argumenty. Jen tehdy, budeme-li reagovat na kritiku tam, kde je oprávněná, bude možno prokázat souvztažnost a plodnost modlitby, která zůstává věrna křesťanské zkušenosti. ...

„Při modlitbě pak nemluvte naprázdno jako pohané; oni si myslí, že budou vyslyšeni pro množství svých slov. Nebudte jako oni; vždyť váš Otec ví, co potřebujete, dříve než ho prosíte.“ (Mt 6, 7-8)

Foto: Radka Nováková

Nic mě tak nepotěšilo

v poslední době jako článek, který Helena Medková přeložila z Concilia 1/2006. Andrés Torres Queiruga ho nazval „Prosebné modlitby jsou deformací víry“ a Getsemany ho otiskly v prázdninovém dvojčísle.

Oceňuji Queirugovu otevřenost, stejně jako mě mrzí, že musí opakovaně čtenáře upozorňovat, jak má jeho slovům rozumět. Dělá to ovšem oprávněně, protože, na rozdíl od profánní vědy, jakmile někdo přijde v teologii s něčím novým, nezbudí nadšení z pokroku poznání, ale naopak podezření z nepravdivosti.

Obsah článku potvrzuje moje vědomosti i zkušenosti. Opakovaně v katechezích zdůrazňujeme, že Pán Bůh je naším Otcem. Mělo by se to tedy projevit také v našem životě, i v naší modlitbě. Považují-li Boha za otce, nemůže ode mě tento jistě nejlepší otec vyžadovat, abych ho prosil o něco, co mi můj přirozený otec zajišťoval spolehlivě a pravidelně, dokonce bez požadavků na děkování nebo nároků na chválu. Z Písma svatého vyplývá, že Pán Bůh, od něhož jsem přijal život, mě taky bez prošení dostatečně vybavil do života a dává mi vše, co potřebuji. Nezapomeňte, že i Áronské požehnání (Nu 6,22n) je hebrejsky v přítomném čase! Mělo by se překládat nikoli jako prosba o požehnání, ale jako sdělení Pána Boha, který nikoli po prosbách, ale právě teď sám žehná, rozjasňuje a obdařuje! Podobně jako Pán s vámi při mši je v mešních Instrukcích vysvětleno nikoli jako přání, ale jako probuzení vědomí přítomnosti Páně ve věřících.

Vím i o těžkostech, nevysvětlitelných Ježíšových slovech, prosbách o jednotu z Janova evangelia atd.

K porozumění jakéhokoli verše je třeba znát aspoň ducha celého Písma, aspoň obsah celého evangelia. To platí i o slovech o modlitbě. Kdyby Ježíšovo vyprávění o vytrvalosti v modlitbě (Lk 18,1) slyšel farizej (Lk 18, 11), rozuměl by mu jako potvrzení své praxe. Nejspíše by začal chodit do chrámu ještě častěji a v modlitbě by ještě častěji děkoval Bohu, že není jako ostatní lidé. Proto by k úplnosti potřeboval vědět to, co Ježíš řekl o modlitbě ještě jindy, např. o vejítí do svého pokojíku (Mt 6,6).

Slova u Matouše 7, 7 - 11 (Proste a bude vám dáno ... každý, kdo prosí, dostává ... čím spíše váš Otec v nebesích dá dobré těm, kdo ho prosí) jsou vysvětlena paralelním místem u Lukáše 11,13: (čím spíše váš Otec z nebe dá Ducha svatého těm, kdo ho prosí). Neměli teh-

dy prosit o cokoli, ale o Ducha sv.

Podobně slova Mt 18,19n: Shodnou-li se dva z vás... jsou podmíněna slovy: kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu. Tedy, jsou-li Ježíšovi blízko, chápou-li věci tak jako on. Jde-li jim o to, aby byl Otec oslaven. (J 12,28). Považují-li Boží věc za významnější než svoji osobní věc.

Prosebná modlitba nás ovšem může upozornit na naše omezené možnosti a pobídnout k hledání cest a k řešení problémů. Dostačným důkazem toho jsou dlouhodobé modlitby za kněžská povolání. Usilovně se za kněžská povolání modlí církve v Čechách už od 2. světové války. Staří, mladí, zejména nemocní a řeholnice se vytrvale modlí, aniž by došlo k vyslyšení nepřetržitých proseb. Za tu dobu zemřely dvě generace. Přitom nedostatek povolání je problém aktuální, neprosíme Pána Boha, aby dal kněze našim vnukům. Nedovedu si představit, že by Pán Bůh byl otec a přitom nechal dvě generace zemřít s modlitbami o kněžská povolání na retch. Spíše si dovedu představit, že naše modlitby nejsou vyslyšeny proto, že chceme přinutit Pána Boha, aby přistoupil na náš systém vyhledávání a výchovy kněží, který jsme přejali ze 16. století. Prosebná modlitba by nás tedy měla spíše přimět k zodpovězení otázky, proč trváme zrovna na 16. století a nikoli na 13. nebo se třeba nevrátíme ke zkušenostem apoštolů. Pak bychom měli problém okamžitě vyřešit.

Četl jsem několik kázání z 19. století a jsem přesvědčen, že tehdy prováděné prosebné modlitby stejného typu jako: dej, aby lidé v Etiopii netrpěli hladem nebo aby se nám letos hojně urodilo, vedly k ateizaci naší společnosti. (J.Š.Baar nechal namalovat sedláky ve Zlonicích, jak hledí do země a nikoli do nebe, jak bylo zamýšleno.)

Jak říká Queiruga, velmi by nám a našemu křesťánskému životu pomohlo lepší rozlišování. V roce 1990 jsem v jedné chystané učebnici náboženství pro děti našel na jedné straně slovo otec použité ve čtyřech významech: otec (rodič), otec (kněz), Svatý otec (papež) a Otec (nebeský). Vím, že všechna pojmenování otců je možné vysvětlit, ale proč bych to měl dělat, když Ježíš řekl, nikomu nedávejte na zemi jméno otec? (Mt 23,9) Proč bych měl prosit za nasycení Etiopanů, když Otec ví, co potřebujeme, dříve než ho prosíme? (Mt 6,8) A zejména když mi vyprávěla zdravotní sestra, pracující v Etiopii, že loď plnou pšenice, dovezenou při hladomoru zadarmo z Kanady, tamní vláda bez vykládky v přístavu prodala jiné zemi, aby mohla nakoupit zbraně?

Těší mě, že Queiruga o tomto problému napsal, dokonce už v roce 1991, a mrzí mě, že jsem se to dozvěděl až dnes. Možná, kdybychom (my faráři) byli voláni k odpovědnosti za svoje kázání a museli hledat odpovědi na dnešní problémy a ne na otázky, které si nikdo neklade, už dávno jsme postoupili k větší účtě a obdivu vůči Pánu Bohu.

Pavel Kuneš

„VYLÍZAT VŠECHNO! LÍZEJ DOBYTKU!“

Ukázka ze zprávy o vězení, kde jako dozorce sloužil dnešní poslanec KSČM Josef Vondruška. Zpráva o poměrech v Nápravně-výchovném ústavu Minkovice byla vypracována v roce 1981.

Krátce po svém návratu z vězení v Minkovicích sepsal disident Jiří Wolf spolu s Janem Litomiským „moták“ o tamějších poměrech. V textu vzpomíná především na „strážmistra Josefa“ - tedy dnešního poslance KSČM Josefa Vondrušku. Z dokumentu, který LN poskytl týdeník A2, otiskujeme krátkou ukádku.

Dva dravci a jejich oběť

Na chodbě samovazby je slyšet cinkání klíčů, otevírá se katr. Kroky bachařů ohlašují čas večeře. (...) Ve všech celách již netrpělivě čekají na večeři. Všichni si již vydrhli kousek podlahy u dveří, na kterou si bleskově vykloupi svůj přiděl. Minuty se pomalu vlečou a slin v ústech přibývá. (...) Po chodbě se v doprovodu bachařů blíží vězni s platem ešusů. „Od cely číslo dvě až po desítku jsou samovazby, tam dáte jen poloviční dávku.“ Vězňové, vykonávající tohoto dne službu chodbařů, pokládají na plechové stolký před celami ešusy s jídlem. Za nimi jde bachař, bere ešusy ze stolků, odemyká okénka ve dveřích a podává jídelní plecháčky vězňům. Výdej večeře probíhá poměrně rychle. První bachař ponechává otevřená okénka a asi o čtyři cely za ním jde jeho kolega, který ešusy opět od vězňů vybírá. Čekám, až se otevře okénko ve dveřích, beru co nejrychleji ešus a jeho obsah vykláším na betonovou podlahu, abych jej za několik okamžiků mohl zase vrátit. Všechno už dělám naučenými pohyby. Jakmile plecháček zmizí a okénko se zavře, dívám se, co mi dnes milostivě předložili k večeři. Na podlaze je trochu vodové omáčky a dva namodralé brambory. Pomalu jím a snažím se ty pomyje vychutnávat. Potom prstem vytírám zbytek omáčky z podlahy. Večeře končí. (...)

Konečně slyším ve dveřích své cely klíč. Současně se nad mojí hlavou rozsvěcuje čtyřicetiwattová žárovka. Stavím se do pozoru pod oknem naproti dveřím, v rukou držím špinavý a rozedraný raneček hadrů složených do komínku a snažím se poznat hodnotnost prvního bachaře, který vstupuje do cely: „Pane nadstrážmistře, odsouzený číslo 12316, cela číslo devět, umístěn na samovazbě po dobu třiceti dnů!“ Ve dveřích stojí dobře živený bachař s přiblblým výrazem v kšichtě. Za ním druhý v hodnotnosti strážmistra. Ten první je po lágru proslavený tím, že bije vězně s rozkoší. Činí mu to nesmírné

potěšení. Ten druhý zas při osobních prohlídkách vášnivě ohmatává zadnice a genitál vězňů. Každý tu má nějakou zálibu. Stojí tu přede mnou a připadají mi jako dravci. Oběti tu budu samozřejmě já. Nadstrážmistr se ke mně potácí s koženými rukavicemi na rukou, celými potřísněnými krví. Náhle zařve: „Tys tu, dobytku, kouřil, co?“ Z huby mu táhne alkohol a oči se mu lesknou. Ten druhý netvor je taky opilý. Musím se držet, abych do těch hnusných kšichtů neplivl.

Co mu mám odpovědět? Když řeknu, že jsem nekouřil, zbije mě. Když řeknu, že jsem kouřil, zbije mě taky. Nemám prostě na vybranou! Odpovídám předpisově: „Pane nadstrážmistře, nekouřil jsem!“ První rána, mířená na břicho, mě nutí ohnout se v pase, a už je tu úder do obličeje. Složený komínek mi padá na zem a já na něj. „Vztyk!“ slyším nad sebou.

Pokouším se vstát. Sotva se postavím, další rána mě sráží znovu k zemi. Padám na plechový kryt studeného topení. „Vztyk!“

Pod foto: poslanec Josef Vondruška dnes

slyším znovu. „Já ti dám válet se po zemi!“ Znovu se potácivě zvedám. Nadstrážmistr ustupuje ke dveřím a jeho místo zaujímá druhý bachař. Jde přímo ke mně, ale nezaútočí. Obějme mne kolem ramen a přitom si sáhne na studený kryt topení. „Au, ty dobytku, máš tu nějak horko, skoro jsem se spálil. Budeme tu muset vyvětrat.“ Pak se rozhlédne po cele a hledá další „závady“. Ukáže na francouzák: „Ten hajzl není vůbec umytý!“ Vrhá se na mne, strhává mě na zem a vleče za krk k záchodu: „Tu špinu teď slížeš vlastním jazykem, hajzle!“ Cpe mi hlavu do záchodu-

ku a řve. Už nevnímám nadávky. Snažím se zapřít hlavu před samým okrajem jímký, jinak mne utopí. Ten blázen by toho byl schopen. Až by vystřízlivěli, udělali by z toho jednoduše sebevraždu. „Vylízat všechno!“ řve na mě, „Lízej, ty dobytku!“ a snaží se mi nacpat hlavu co nejhrouběji do záchodku. Vzpírám se. Záchodek je čistý. Sám ho několikrát denně myji pro pořádek i z dlouhé chvíle. Bachař mne odhazuje doprostřed cely a kope do mne. „Moje příkazy budeš poslouchat a plnit, já ti ukážu, kdo je tady pánem!“ Kope do mne, přidává se k němu i jeho kolega. Kopou do mne s jakousi systematičností, z jejich výkřiků je znát radost a potěšení, jaké jim tento sportovní výkon činí. Bolestí si ani neuvědomuju, že jsem se pomočil. Po zemi jsou drobné cákance krve. Mám roztržený horní ret. Fyzická bolest se slévá v nelidské utrpení. Kopou, kam se treť, nevyhýbají se žádné části těla. Jednou jsou to nohy, podruhé hlava, ledviny, břicho nebo záda. Další bolest přichází, když se zdá, že předchozí dosáhla maxima. Tlumím v sobě výkřiky, leč marně. Po chvíli řvu jako zvíře. Je to nelidský řev, chvějí se strachem. Bachaři se smějí a každý po svém oznamuje výkřikem, že právě zasáhl nejcitlivější část lidského těla. Navzájem se hecují. „Josef, já měl lepší trefu než ty, to musíš takhle!“ Už aby byl všemu konec. Jsem bezmocný. Nemůžu se bránit, nezbývá než čekat, až je to přestane bavit. Byli zde mnozí, kteří se bránili. Ty buď utloukli, nebo skončili před soudem za „napadení dozorce“ a dostali pět let navíc. Z napadeného se může lehko stát útočník - právě zde. Stěžovat si nemá smysl. Všichni, kdo si stěžovali, byli odvedeni sice k náčelníkovi vězňů, ale ten si je pouze vzal „osobně na starost“. Tak dlouho je bil, až mu v kanceláři podepsali protokol, že si vše vymysleli. Tato zstrašovací metoda se osvědčila natolik, že teď už si nikdo nechodí stěžovat. Bachaři mají volné ruce a dělají, co chtějí. Vždyť je kryje sám náčelník tábora.

Najednou do mne přestali kopat: „Ven, dobytku, pro deky!“ Asi se příliš navlil a zábava začala pro ně být dřinou, nebo si musejí šetřit síly na další cely. Lezu po čtyřech z cely na chodbu. Celé tělo mě bolí. Strážmistr vběhne do cely, nabere botou ze země mé hadry a vykopne je před celu na zem: „Složít, ty hovado,“ řve, „kdo si myslíš, že to bude za tebe uklízet?“ Skládám hadry, slzy a krev mi tečou po tváři, mám příšerný vztek. Beru si dvě deky a vracím se do cely. Dveře se zavírají. Padám na prkna dřevěné palandy, když slyším za dveřmi slova bachaře, který říká svému kolegovi: „Takový je nejlepší postavit ke zdi a odprásknout jako v Rusku a žádný srání s nima!“

LN, 13.9.2006

AKTUALITY

Přednáška

Dr. Vlastimila Nováka:
„Co můžeme v Libanonu
očekávat?“

sobota 14.10. v 19.30 hod.
na Ostrově

koncert: Laco Deczi
– **Celula New York**
pátek 20.10. v 19 hod.,
SC Nový dvůr

Představení pro děti:

Františkovo čarování s Majdou

sobota 21.10. ve 14 hod., Dům kultury

Povídání o mašinkách

úterý 24.10. v 18 hod., Zámecká rotunda

Lásku, úctu a věrnost si slíbili

9. 9. Michal Šítek
a Růžena Holancová

Jakub Vajrauch a Edita Novotná

23. 9. Richard Hora a Markéta Moravcová

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

9. 9. Marii Faitovou	80 let
12. 9. Antonína Fogla	97 let
15. 9. Evu Venclovou	64 let
17. 9. Marii Barnettovou	69 let
2.10. Jaroslavu Moravcovou	72 let

Zápis z farní rady 21.září 2006

1. Varhany z kaple sv. Jana na Kopečku čím dál víc chátrají. Nemáme peníze na jejich generální opravu. Farnost Rychnov nad Kněžnou má zájem o jejich opravu a dlouhodobé zapůjčení do jejich kostela. Tak by byly varhany zachráněny. Farní rada souhlasí s využitím této možnosti.

Prosíme vás, máte někdo zájem na svůj náklad varhany opravit. Přihlaste se do konce měsíce října. Jinak, po souhlasu biskupství, sepíšeme o zapůjčení varhan řádnou smlouvu s rychnovskou farností.

2. Pro opětovné krádeže měděných svodů okapů u našich kostelů neradi vyjmeme zbylé svody a nahradíme je svody s pozinkovaného plechu. Nebude to hezké, ale co nám zbývá. Letohradským školám nabídneme v kostele prohlídku zrestaurovaného obrazu sv. Václava.

3. Liturgická diecézní komise si před časem vyžádala fotografie vnitřního zařízení kostelů v diecézi. Interiéry našich kostelů neodpovídají ve všem liturgickým předpisům. Podle našich možností se budeme snažit něco zlepšit. Podrobně vás budeme informovat s některými malými úpravami.

4. Příště se farní rada sejde 19. října.

zapsala Jana Skalická

BIBLICKÁ SOUTĚŽ

Farní kolo Biblické olympiády se nekonalo v neděli 1.října. Ještě jednou se omlouváme, zatím jsme nedoslali otázky k soutěži. Včas ohlásíme náhradní termín soutěže.

Pouštění draků

Děti, jestlipak už máte připravené draky?

Jak bude některou neděli dost foukat vítr, ohlásíme v kostele, že se sejdem – jako každoročně ve 14 hod. na Hrklici.

Už se těšíme.

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme všem, kteří přispěli ke Svatováclavské slavnosti. Bez Vaší finanční a fyzické pomoci by se nám nepodařilo něco takového uspořádat.

Děkujeme: Městu Letohrad, panu Josefu Markovi z Lékárny U Kosmy a Damiána, panu Pavlu Taclovi - Unity, panu MUDr. Pavlu Vychytilovi, panu Aloisi Taclovi – Servis průmyslového chlazení, panu Miroslavu Švecovi – firma Švec – Appl, panu Tomáši Kozlovi - stavební firma,

firmám: Meixner end Hanuš a.s., Bocus Letohrad, prodejně Hračky Teddies, děkujeme dalším nejmenovaným podnikatelům, občanům a farníkům, kteří přispěli na dárky do kola štěstí. Děkujeme obsluhujícím ve stáncích a skautům.

Děkujeme účinkujícím, učitelům a žákům ZUŠ a sboru Familia Cantorum.

Zvláště děkujeme paní Janě Skalické, která měla celou slavnost na starosti.

Děkujeme všem, kteří přišli. Těší nás, že se slavnost vydařila. Má smysl se scházet s druhými lidmi, má smysl slavit svátky.

Příjd'te zas.

K letošní oslavě svátku sv. Václava přispělo zrestaurování obrazu sv. Václava. Děkujeme všem, kteří se podíleli na jeho obnově. Akademickým malířům Petrovi a Šarce Bergerovým, za mistrou práci restaurátorskou, Krajskému úřadu Pardubice za finanční příspěvek 100.000 Kč, panu Ladislavu Novotnému za jeho pomoc a dalším dárcům.

letohradská farnost

Bůh

Můžete sedět u okna a pozorovat kolemjdoucí.

A jak se tak díváte, uvidíte třeba jeptišku, jak se přibližuje zprava, a prostitutku, přicházející zleva.

A ve své nevinosti si můžete říci:

„Jak je ta jedna ušlechtilá a jak je ta druhá neřestná.“

Ale kdybyste zavřel oči a pozorně poslouchal,

slyšel byste v éteru šeptající hlas:

„Jedna mne hledá v modlitbě a ta druhá v bolesti.“

A v duchu každé je komnata pro mého ducha.“

Chalil Džibrán

VZDĚLÁVACÍ KURZY K PRACOVNÍMU UPLATNĚNÍ

V říjnu 2006 zahájí Oblastní charita Ústí nad Orlicí vzdělávací kurzy. Tento projekt je

realizován ve spolupráci s evropskou unií a má umožnit cílovým skupinám občanů získat nové znalosti nebo rozšířit stávající, a tím si zvýšit kvalifikaci a šanci na získání zaměstnání při vstupu na trh práce. Tím se zredukuje i jejich sociální izolace a lépe se integrují do společnosti.

Kurzy jsou pro:

- rodiče na rodičovské dovolené
- rodiče po rodičovské dovolené, kteří nemohou najít zaměstnání
- pro osoby se změněnou pracovní schopností (ZPS)

Místo konání kurzů:

Centrum Pod střechou, Letohrad

Termín konání kurzů:

září /říjen/ 2006 – červen 2007

- angličtina (začátečníci, velmi mírně pokročilí, mírně pokročilí)
- příprava na získání pracovního místa (životopis, konkurz, komunikace, image,...)

září – prosinec 2007

- práce s počítačem (Word, Excell, internet, grafický program, digitální fotografie,...)
- právní poradenství v praxi (Zákoník práce, sociální podpora, podpora v nezaměst....)

Forma kurzů:

- absolvent počítačového kurzu má možnost získat certifikát ECDL (mezinárodně uznávaný certifikát)
- kurzy budou probíhat 2x týdně v dopoledních hodinách (hlídání dětí pro rodiče během výuky zajištěno přímo v centru)
- kurzy jsou bezplatné

Centrum Pod střechou
Oblastní charita Ústí nad Orlicí
Taušlova 714

Na Kopečku 356

561 51 Letohrad

561 51 Letohrad

Tel. +420 465 622 201

Tel. +420 465 621 281

www.uo.charitas.cz

e-mail: kalouskova.katerina@centrum.cz

Kéž jsou všechny bytosti šťastné,
kéž je jim dobře ...
kéž i já jsem šťasten,
kéž i mě je dobře ...

Metta bhávaná - Meditace dobrotivosti

Lehké letní téma

Ve výpravné knížce o českých muzikantech z roku 2005 se na straně 384 pravi v řeči o hodech na moravském Slovácku cosi pozoruhodného. Vysvětlení slova „hody“ prý mohou zřejmě podat jen historikové nebo etnografové. Jenže toto slovo neznamená nic víc než dobře se najíst. Hody se slavily několikrát do roka, kdy se lidé pořádně najedli. V dnešní době máme hody denně, a tak se už nehoduje, jen se „běžně“ stravujeme a tak mladí autoři knihy už termín „hodovat“ neznají. Ať jsou rádi! Taková neznalost je dnes příznačná, ale nikomu neškodí. Jsou ovšem nevědomosti na vysoké úrovni, které se vydávají za „odborné“ znalosti. Promineme mladé paní učitelce její svéráznou výuku. (Dnes už je ta dáma v letech). Milé děti, Božena Němcová byla tak chudobná, že všechny její děti umřely hladem... Maryčka Magdónová zase namluvila sobě vojáka či policajta a randili spolu na břehu Ostravice. Pak, zklamaná, plakala do fěrtochu. Milé děti, fěrtochy jsou takové váčky pod

Podělme se o vepře

V Guatemale jsem měl zkušenost podobnou řadě jiných, jež jsem učinil v zemích třetího světa. Jakmile člověk přijde do vesnice, za chvíli už je slyšet kvičení vepře a nařikání kuřete. Zabíjejí je pro vás. Schovávali je pro vás. A někdy pak zjistíte, že to byl jejich poslední vepř nebo kuře. Chudí jsou takto velkomyslní.

očima, charakteristické pro některé lidské typy... Paní učitelka musí přece všechno znát, nemůže ukázat neznalost! Stejně jako naučný slovník, encyklopedie nebo slovník cizích slov – dělá, že ví všechno. Najděte si např. heslo „pavéza“! Dočtete se, že je to husitský štít konického tvaru, nebo půlkruhový římský štít, nebo lepený lehký štít pěšího bojovníka. Jenže je to dlouhá tyč, položená po voze, která přidržovala vysoko nakladené seno nebo snopy na selském žebříňáku. Fůra pak mohla jet i po polní cestě nebo po svahu bez nebezpečí, že z ní něco spadne. Jako děti jsme byli šťastni, když nás hodný sedlák vysadil na fůru a nařídil „děcka, držte se pevně pavéze!“ V Bibli se říká „uchop štít a pavézu“ (žalm 35) – nebo jinde „štít a pavéza je věrnost jeho“ (žalm 91). Přece nemůže mít bojovník v rukou dva štíty! Při listování v encyklopedii jsem brzy našel pár takových omylů. Nikdo tím ovšem netrpí, ani to není úmyslné. Ale co s lidmi, kteří nás chtějí oklamat záměrně? Tak říkajíc vědecky?

Jan Rybář

Hromadění polapí člověka do jakési šetřilovské mentality. Když ale máte málo, pak jste z nějakého důvodu ochotni darovat i to málo a užít si den. Šetření a schraňování není už vaší životní cestou. Tady je naše poslední prase. Ale farář přišel do města, a tak to oslavíme, řeknou ti lidé. A tak prase zabijí a člověk si celé hodiny sedí v domě, zatímco oni zpracovávají a vaří prase.

Když spolu s ostatními pozvanými dojdete, hodně toho zbude. Co byste s tím udělali? Máme mrazáky a ledničky. Zodpovědnost velí uchovat to: neplýtvajte jídlem, zní naše příkázání. A k tomu máme patřičnou techniku.

Máme zde dokonalý příklad toho, jak má technika své dobré i špatné stránky. Oč jsme vinou chladniček a mrazniček přišli? Guatemálců se musí o prase či kuře hned rozdělit s druhými. Roznášení jídla od domu k domu vytváří rodinu a patří ke každodenním zkušenostem. Vytváří komunitu a vzájemnou závislost.

My, Severoameričané, nemáme něčeho takového zapotřebí, protože si všechno můžeme uskladnit pro sebe. O to víc se pak držíme uvnitř svého domu, kde všechno patří mně a je třeba to chránit před druhým. Naše politika šetření a individuální zodpovědnosti nás vede k tomu, že jsme stále více izolováni, nezávislí a soutěživí. Chudí mají úžasnou politiku

Jediný květ

Na břehu kvítí se začalo
už v barvách tak opojných skvět!
Já jsem však s ostychem ukázal
na jediný bělostný květ.

Neklid

Nechod' do jiného kraje. Dny tam zejí,
jsou jak propasti a noci vlečou se.
Ne, to nekráčí tam slunce pomaleji.
To má v sobě tulák neklid bez konce!

Tibetská lidová poezie

Zásvity paměti

... Prudká frakční hádka v našem klubu Mladého hlasatele Modré šípy. A na jejím vrcholu nelitostné dělení vloženého majetku o každou tužku, stoličku, stolek, knihu zápisů o splněných bobřících. „Všechno napůl!“ žádá Veta Klímů a chopí se staré skautské dýky a napůl rozřízne i to nejcenější: kopací míč. To je už k neunesení, i rozpláču se zklamáním a dám se na útek. Veta se za mnou rozběhne. „Pitomče!“ volá a pak mi půlku meruny nasadí posměšně na hlavu jako trnovou korunu Kristu Pánu. V tom dřevníku se pak všichni porvali. Stalo se to dva dny poté, co Němci srovnali Lidice se zemí ...

... A co teprve duchovní vyzářování chudoby, skryté a anonymní, které se táhlo až do doby mého dětství, jak bezděky dokumentuje i společná fotografie naší druhé třídy obecné školy z roku 1936: děti většinou uboze oděné, šle drží jednomu chlapci jen přes rameno, protože mu u kalhot chybí knoflík, některé děti jsou bosky, vychrtlé, takže já mezi nimi, v košili sice po bratrovi, opravdu vyhlížím jakoby nepatřičně, dokonce i tou svou vážnou tvář jako bych se za tu chudobu druhých dětí styděl. Kampak je asi všechny život zanesl? Kdepak asi skončil můj nejvěrnější kamarád, rachitický Jaroušek, neustále bitý sirotek rozhádané rodiny Pexů z přízemí, můj věrný ministrant, jemuž jsem s ručnickem – ornátem, na hlavě pytlík od mouky – bířet, před sebou „Kvítko z čertovy zahrádky“ – misál, před kuchyňským stolem – oltářem sloužil svou „mši“ a kázal a kázal, zatímco on nedočkavě čekal na „přijímání“ v podobě kostek chleba se sádlem, hle, hostie už nikoliv jako symbol, ale znamení skutečné, hlad tišící hojnosti...

*z knihy Věroslava Mertla:
Časy a nečasy*

hojnosti právě proto, že mohou spoléhat na skupinu a nejsou v takovém pokušení pojišťovat se do budoucna. My to považujeme za nezodpovědnost, nicméně chudí jsou ve skutečnosti blíž víře, společenství a Božímu království.

Richard Rohr

NÁŠ ROZHOVOR

Paní Alena Tschöpová (1947) vyrábí spoustu krásných výrobků lidové tvorby – panenky z kukuřičného šustí, vizovické pečivo, kraslice...

Jaká byla vaše původní rodina a jak vás utvářela?

Pocházím z Pastvin. Maminka byla z hospodářství. Rodiče často stonali, doma bylo plno práce jak na poli, tak ve chlévě, takže nemohla jít na školu. Jediné, na co vzpomínala, byl hospodářský kurz ve Velkém Meziříčí. Tam se také seznámila s tatínkem. Táta byl docela vyhlášený krejčí. Po válce si zařídil v Pastvinách živnost. Neuměl práci odfláknout, poctivě řemeslo bylo nade vše. Dokonce se účastnil i módních přehlídek. Po převratu nějaký čas vzdoroval, přestože jako živnostník byl označen za prospěcháře, měl omezené listky, šatenky nedostával vůbec. Splácel se dům a naši se měli co ohánět. Zlobilo ho zdraví. V září 1951 nakonec podlehl a vstoupil do družstva Moděva. Bylo to více práce za míň peněz. Musel plnit plán. Pamatuji si, jak mu vozili z podniku hromady nastříhaných montgomeráků, které musely být hotovy. Neměli jsme entlovačku, tak jsme s maminkou obšívaly okraje. Mezi tím šil pro lidi – a jak to bylo na vesnici – samé opravy, na tom se moc vydělat nedalo. V roce 1953 přišla měna a lidé honem chodili splácet staré dluhy. To už ale byly peníze bezcenné. Byly to krušné roky. Maminka mu pomáhala v dílně, dělala školnici a také chodila dělat do lesa dřevo na topení – s námi třema. Vzalí jsme vozeček a šli přes hodinu jednu cestu na Adam. Vzpomínala, že jeden rok tam byla devětatřicetkrát. Moc se nadřela. Ještě dokud s námi byli dědeček s babičkou, ti byli naším útočištěm. Později byla maminka kuchařkou ve školní jídelně. Vždycky měla blízko k ručním pracem. V Pastvinách se hodně paličkovalo, byla tam krajkářská škola. Doma jsme dělali vizovické pečivo, perníčky, maminka paličkovala, a na to jsem se vydržela dlouho koukat. Jako děcko jsem měla sice jiné zájmy než sedět u ručních prací, ale asi jsem tím nasákla, takže později jsem se tomu začala věnovat. Jen ta maminičina pečlivost mi chybí.

Kam se ubírala vaše cesta po základní škole?

Protože jsme neměli peníze, skončila jsem vzdělání dvanáctiletkou a posléze jsem prošla několik zaměstnání. Nejprve jsem dělala v Tesle Jablonné v konstrukci. Po r. 1968 jsem musela jít dělat manuálně, protože

jsem při prověrkách nesouhlasila se vstupem sovětských vojsk do naší země. Pak jsem šla do Žamberka do komunálu, kam ředitel Morávek bral různé „živly“, takže jsem se tam potkala se svojí profesorkou Skvorcovou, kterou vyhodili ze školy, a u soustruhu jsem zase potkala prof. Vtípila, se kterým jsem si taky dobře rozuměla. Práce mně nikdy nevadila, spíš jsem se bavila tím, jak se některý lidi báli mě potkat, atd. Bylo to každopádně poučné... Ráda jsem jezdila na hory a také dělala školu (automobilové opravárenství). Pracovala jsem také v autoservisu ve skladě a v Jablonném v Charitě, kde se šily paramenty. V r. 1989 jsem začala v Hradci studovat tříletou lidovou konzervatoř. A to bylo to, co mě bavilo. Když Charitu zrušili, odvážila jsem se zkusit tu svoji lidovou tvořivost soukromě. První výdělky byly skromné a k tomu starost o suroviny, výrobu a dodávku výrobků do obchůdků...

Čím se inspirujete? Lákají vás nové techniky anebo propracováváte to, co už znáte?

Kamkoliv jsme s maminkou přijely, všude jsme vyhledávaly obchody s lidovou tvorbou a řemesly (dříve ÚVA, Krásná jizba, atd.) To pro mě určitě byla inspirace. V Hradci na škole jsme poznávali staré tradiční techniky i nové, a pak si člověk musí vybrat 1-2 věci, které ho baví, a které bude dělat důkladně. Další inspirací byla „teta“ Drahuška Pavlíková. Maminka s ní měla už od války vzácné přátelství. Drahuška dělala v redakci časopisu pro ženy různé stříhy a vzorečky.

A maminka se v tom časopisu jednou dočetla, jak těžko lidi v Praze shánějí živobytí. No a protože měli doma hospodářství, tak do té redakce poslala balíček s potravinami. Začaly si s Drahuškou dopisovat a navštěvovat se, Drahuška posílala mamince různé vzorečky ručních prací, které připravuje do časopisu, aby je vyzkoušela. A taky maminka říkávala, že Drahuška byla vždycky záchranou našich Vánoc, když nám poslala na poslední chvíli nějaké knížky po dětech. Naši neměli koruny, protože spláceli dům, a nemohli nám nic koupit...

Váš manžel byl výrazným tvůrčím člověkem, asi jste byli i rozdílné povahy. Jak se tato odlišnost povah i tvůrčího zaměření dala zvládat?

Jarda si maloval svy a já si taky dělala svy. Nám se líbilo být spolu – měli jsme o čem povídat. Někdy mně poradil s proporcemi figurek. Zkoušel dělat něco z vizovického těsta, ale nešlo mu to, protože s těstem se musí dělat rychle – nedá se to zmuchlat a udělat znovu, musíte si ukrojit kousek tak akorát, tu stříhnout, tam zatočit, a je z toho rybička ... Na to byli zase šikovni naši kluci.

A ta rozdílnost povah mně nijak nevadila. Já byla za mlada taky nervák a trpělivosti jsem se učila teprve časem. Navíc jsem s oblibou četla knížky o malířích a věděla jsem, že to jsou všechno komplikované tvrdohlavé osobnosti. My jsme byli od malička vedeni vidět na člověku nejdřív to, co umí – každý má přece nějaké chyby ... A mě lákalo žít s malířem, malířství mě vždy velmi přitahovalo. Do manželství jsem šla bez iluzí a podařilo se nám. Byl to příjemný život. Máme dva šikovné kluky, kteří spolu táhnou za jeden provaz. Jarda je od malička bral ke každé práci, takže jsou z nich zruční řemeslníci, dovedou si poradit.

Během krátké doby jste přišla o rodiče i manžela. Zemřeli vám nejbližší lidé, synové jsou dospělí a samostatní... Jak jste tu těžkou dobu překonala? A co je pro vás teď důležité?

Tatínek zemřel v r. 1999, pak začala stonat maminka, kterou jsem si musela vzít sem do Letohradu, a hned nato onemocněl manžel. Manžel zemřel v r. 2003. Bylo to zlé. Pořád mě ale držela nad vodou starost o nemocnou maminku. Když v r. 2004 zemřela i ona, teprve na mě všechno dolehlo ... Uvědomila jsem si, že teď jsem na řadě já ...

Velmi důležité pro mě vždycky bylo, a obzvlášť v té době, přátelství. Scházím se s kamarádkou z Jablonného, s turisty chodívám na výlety. Je dobře držet si kamarády a nějaké koníčky celý život. Kolikrát, když mi nebylo dobře, a přišel lístek od kama-

rádky nebo za mnou přijela a promítla mi diapozitivy z cest, hned bylo člověku líp. A jinak člověka drží práce. Já jsem se nikdy nenudila. Jarďa když si vzal něco do hlavy, tak to muselo být, takže jsme jeden čas měli doma hotové ZOO – ovce, kozy, prase, slepice, kluci měli různá zvířátka doma, sušilo se seno, shánělo krmení ... A nenuďím se ani teď, spíš mi čas chybí ...

Manžel pocházel ze smíšeného česko-německého manželství. Celý život si v sobě nesl zážitky z vyhnání sudetských Němců po válce. Po roce 1989 se rozhodl namalovat na toto téma jakousi křížovou cestu. Vzniklo 6 monumentálních obrazů, kterými se vrací ke svým vzpomínkám a traumatům z dětství, a se kterými jste bydleli v jedné místnosti ... Jak jste to vše nesla vy?

To bylo obtížné období. Jarďa celé roky mluvil o tom, že by měl chuť něco takového namalovat, protože si to pamatoval. Maminka byla Češka, tatínek přežil v uniformě wehrmachtu válku v Norsku, ale vrátit se domů nesměl. Jejich rodina odsunuta nebyla, ale příbuzní odjížděli často drastickým způsobem. Strýčkovi třeba na hranicích rozšlapali fotku jeho syna, který padl v Rusku. Rodina se jim rozsykala hned na začátku války. Jarďa musel do německé školy v Žamberku, i když neuměl slovo německy. Učitel se ho prý ptal, kdo je „unser führer“? a on odpověděl: „Masaryk!“ Do školy se mu nechťelo, a tak chodil za školu. Byl často sám. Po válce musel nosit pásku s velkým N a byl terčem různých útoků svých českých kamarádů. Viděl, jak tady v Šafrancích zabili nějaké Němce, někdo na něj dokonce volal, jestli tam chce ležet taky ... Tak utekl ... Pak viděl někde od babičky ze sklepního okna, jak přivezli mrtvé z lazaretu pod hřbitov, kde je zakopali; jak je pohrabáčem sundávali z vozu a někteří se ještě hýbali ... Za komunistů Jarďa hlídal člověk, který se po válce účastnil oběšení mladé Němky v Bartošovicích a jeho kumpán se pak po hospodách vytahoval různými detaily z té popravky. Ptala jsem se tety, která v Bartošovicích bydlela, a ta mi to potvrdila - Anička prý byla moc hodná holka, učitelka ze školky ... Takové měl Jarďa zážitky. Věděl o tolika hrůzách se všemi detaily ... Pořád ten příběh odsunu nosil v sobě, až přišla doba, kdy se dal do malování ... Všechno si znova vybavoval, mluvil s lidmi, kteří to zažili. S kýmkoliv se dal do řeči, skončili u tohoto tématu. Bylo to hrozný – všechno viděl černě, byl nervózní, hned se rozčlilil, když mu někdo nepřítakal ... Když už toho bylo moc, řekla jsem mu, ať ty obrazy otočí na chvíli ke zdi ... Jarďa se malováním vypořádával s minulostí, uvolnil to v sobě. Začal o tom mluvit a vznikem těchto obrazů dal nepřímo podnět i jiným lidem uvažovat o naší minulosti ...

Odsun odnesli, jak známo, většinou nevinní lidé – ženy, děti, starci. Chlapi většinou padli ve válce a skuteční viníci byli už dávno pryč. Každý ale vidí věc z jiné strany, různí lidé

„Když jsem po šoa přišla v roce 1949 do Izraele, byly tu ještě dozvuky války o samostatnost a pak každých pár let válka a mezi válkami neklid - fadajíni, sahidí, intifády - většinu času život ve strachu. Šimon byl z vojenské služby osvobozen, poté, co byl ve světové válce postižen. Náš syn sloužil tři roky a snad víc, právě v době naší nejtěžší války, která vypukla na Jom kipur roku 1973 a po celá léta až do pětáctyřiceti let byl „bojovníkem“, každý rok ho povolali nejméně na jeden měsíc vojenské služby. Loni mu bylo padesát let, něco přes čtyři roky neslouží. Pomalu ale vojna čeká vnuka Liora, bude mu brzo osmnáct let.

U nás také děvčata slouží na vojně - o ně se bojíme méně než o chlapce. Jak jsem psala - žijeme ve stálém strachu z další války - stálý strach o existenci vůbec, o naši existenci tady, kde jsme po hrůzném šoa doufali mít útočiště. Přesto bych své židovství neměnila. Poté, co jsme zázrakem přežili šoa - skoro úplně vyhubení evropského Židovstva, jsme doufali, že budeme moc žít v naší staronové vlasti - Izraeli. V zemi, ve které žili naši prarodcové Abraham, Izák, Jakob a jejich potomci až do pádu druhého chrámu, po němž následovalo vyhnanství. Přestože jsme byli rozprášeni po celém světě, byli jsme si svého židovství vědomi, bylo důležitou složkou našeho života, nikdy jsme ani neuvažovali o tom je opustit.

Život v mladém, maličkém, stále ohroženém státě byl těžký. Žiji tu 56 let, nevím, zda a jak dlouho ještě náš státeček bude existovat. Zda

nás muslimové nevyvraždí, nebo nás zase nevyženou, přestože mají tučet velkých zemí a my jen jednu maličkou, o kterou se s nimi musíme dělit. Nezbude-li z té naší snahy, námahy a úsilí víc, než to, že jsme se tu sešli, Židé z celého světa, že se tu po několik pokolení mluvilo hebrejsky, že se naše děti a vnuci učili

Starý zákon a naše dějiny v hebrejštině, že byly vydány tisíce hebrejských knih - i to stálo za to - bude to zapsáno v historii.

Ptáme se - proč? Je to naší vinou, že máme takový osud?“

Znala jsem hlad
znala jsem zimu
znala jsem smrt,
bezmocnost a bezmezný bol.
Vyhnali mě z domova
ztratila jsem rodinu
všechny své přátele.
Jsem vděčná za každý dobrý den,
že spím ve své posteli,
že mám dobré jídlo a jsem sytá;
že jsem svobodným člověkem ve své vlasti.
Moře – tak nádherné – vzduch je tak
lahodný!

Škoda mi každé promarněné kapky
drahocenné vody.
S bolestí vidím špinu na ulici
s bolestí jsem svědkem hrubosti
a nedostatku soucitu.
A bojím se, že ztratíme to, co pro naše děti
a vnuky je tak samozřejmé.

Foto: Jan Vorlíček

zažili různé věci. Ve Velkém Meziříčí, kde se učil můj tatínek, zase třeba Němci na konci války postříleli přes 40 našich lidí, Židé mají z války svou strašnou zkušenost ... Sudetští Němci to taky odnesli - přišli do rozbitého hladového Německa, kde je rozhodně nikdo nevítal, právě naopak ...

Jednou jsem byla zcela náhodně svědkem setkání původních obyvatel ve Zdobnici. Jsou roztroušeni od Vídně po Rujanu, přesto se každoročně sejdou na mši ve Zdobnici v kostele. Přijel autobus starých lidí (mladé to nezajímá), chodili po loukách a trhali luční kytky, ukazovali mi, kde kdo bydlel, kam až

chodili pro trávu a na seno ... Bylo to trochu smutné.

Po takovém vyprávění je těžké položit poslední otázku. Takže zcela prozaicky: kdy a kde bude vaše nejbližší výstava? A jaké máte plány?

Co se výstav týče, poslední byla na Dnech dřeva v Žamberku. Nevím, co se mi podaří, zlobí mě ruce. Každý rok děláme výstavu s Klubem lidové tvorby, mám dělat betlémy z šustí. Poslední Vánoce jsem připravila něco o vánočních zvycích tady v muzeu, ale bohužel ze škol nikdo nepřišel. Lidové zvyky asi právě neletí. **Děkuji za rozhovor.** /M

ANKETA

Nabízíme vám několik postřehů
o odchodu dětí z rodiny:

Otázka: Jak jste zvládli „vyletění dětí z hnízda“? Co vám přineslo osamostatnění vašich dospělých dětí? Co vám pomohlo „propustit“ je a vyrovnat se s novou situací?

1. Odlet mých dětí byl pozvolný. Obě studovaly a v tomto období jezdily domů na vikendy. Vědomí, že děti žijí poctivě, váží si pravdy a zásad, které jsem do nich vkládala, dává člověku klid v duši. Po založení rodin mých dětí byla vnoučata (3 kluci a 2 děvčata) nejméně 4 týdny u mne, a to bylo nejkrásnější období mého života.

Na každou životní změnu se člověk musí připravit předem. Musí mu pomoci víra v Boha nebo víra v životní hodnoty, správnost žití, aby se i smrti nebál. To všechno je život.

76 let

2. Na odlet mých dětí jsem byla připravovaná pozvolna – od doby, kdy šly do učení nebo když začaly chodit na zábavy (tuto dobu jsem nesla hůř než když si pak založily vlastní rodiny). I tak jsem ale měla najednou pocit prázdna, že mě nikdo nepotřebuje a spousta volného času. Ten jsem využila na svoje záliby a koníčky, na které předtím chyběl, a to mi také pomohlo překonat první období „samoty“. Děti se nikam daleko neodstěhovaly, takže se často vídáme. A pro každou mámu je radost, když vidí své děti šťastné a spokojené.

56 let

3. Na toto téma by se dalo dlouho povídat, zvláště když je v rodině více dětí. Některé se uplatňuje lehčeji, jiné s většími obtížemi. S každým jsem se při jejich odchodu do života těžko loučila, i když jsem se snažila nedat to na sobě znát. Při jejich osamostatnění jsem si uvědomila, že nastává nová životní etapa nejen pro ně, ale i pro nás rodiče. Určitá úleva finanční, že se umí o sebe postarat, ale nadále starost, aby se jim dařilo, aby vytrvaly v zásadách, které jsme se jim snažili vštípít, a aby zvládaly těžké životní situace, které také určitě přijdou. Jsou chvíle, kdy se stýská, ale když je častý kontakt, brzy to přejde. Vždy se těším na jejich návštěvy a ráda jim přispěji radou a pomocí při jejich starostech. Nadále s nimi vše prožívám a vím, že ani oni by mě nenechali v případě potřeby opuštěnou, a že se máme všichni rádi. A samozřejmě je denně provázím modlitbou o Boží ochranu.

75 let

4. Musím se přiznat, že „vyletění dětí z hnízda“ jsem zvládala jen těžko. Obě dcery vyletěly brzy – v 16ti letech. Starší vidím jednou za dva měsíce,

Jaká marnost! A zároveň jaká krása právě v tom, že nic z toho, co prožívám, nemá zítřek jako v mládí, že je to ryzí dnešek; že teď člověk je, a za okamžik nemusí být. Co vlastně stále ještě chci ve své zarputilosti, obdarován až po hrdlo; blažený stín vržený na zlatou stěnu, celý jakoby z jednoho kusu, protože nepatřící sám sobě. Ta žízeň po lidské lásce, ta palčivá touha dát se cele blízkým lidem, a zároveň je zalit do té lásky jako včelu do jantaru: hrozím se toho, že v každé lásce je i touha po moci. Co mě žene k tomu, že se tím vším mučím, ačkoli bych z toho hlubokého míru, který prožívám pod jitřenkou, neměl vyjít celý den; měl bych si ho uchovat i po celou noc jako snítku střemchy pod polštářem. A přece vím, že jen v té lidské lásce se mohu realizovat, neboť mi dává kromě jasu i bolest, bez níž se nevytvoří nic velkého. A tak jen děkovat.

Josef Hejduk

mladší každý víkend. V obou případech jsem zažívala pocit velké ztráty a prázdnoty. I když jsem tento fakt přijala rozumově, uvnitř zůstává prázdnota.

Když se dcery osamostatňovaly, zažila jsem i určité ulehčení. Měla jsem pocit, že je jim domov příliš těsný, což se projevovalo velkou kritičností vůči nám rodičům. Teď jsem ráda, že se musí starat samy o sebe. Zatím se zdá, že to zvládají dobře – naše vztahy se určitě zlepšily, ony se těší na nás a my na ně.

„Propustit“ je, mi pomohlo vědomí, že děti nejsou naše vlastnictví. Byly nám svěřeny jen na určitý čas, abychom je dovedli k dospělosti a samostatnosti, (tím se nezříkám rodičovské zodpovědnosti). Pomohlo

Foto: Jan Vokáček

VLÍDNÉ POVZBUZENÍ NA MĚSÍC

Josef Schultz

Obava, abychom nevypadli „ze stylu“ a nevypadali směšně, nás olupuje o mnoho půvabů života.

Stefan Garczyński

Zdá se nám, že nás nechápu ani lidé, kteří jsou nám blízcí? Chtěli bychom to změnit? Takovou změnu můžeme provést jen my sami, a to u sebe. To ovšem vyžaduje, abychom pozorně naslouchali tomu, co se v nás děje, zřetelně a pravdivě to vyjádřili, a pak z toho vyvodili směr, kterým vykročíme ke změně. Proč bychom neměli dát najevo své potřeby, když je prožíváme? Proč bychom neřekli, že něčemu nerozumíme nebo že potřebujeme pomoc? Proč bychom měli zakrývat, že nás jednání druhého zraňuje? Snad se nakonec zbavíme všech svých masek a úhybných manévru a budeme vůči druhým lidem otevření a pravdiví.

Co je skutečným důvodem mého neustálého maskování? Ješitnost, malá sebedůvěra nebo nedůvěra k druhým?

mi také vědomí, že jsme všichni v Božích rukách, že ani my, ani naše děti nejsou samy. V této důvěře jsem je propustila.

48 let

5. Myslím, že každý odchod dítěte z domova je pro rodiče velmi těžké a složité období. Pro mě byla těžká doba, když se vdala a odešla z domu první dcera. Já jsem byla mladá (něco přes 40 let) a vůbec jsem o tom nepřemýšlela. Uvědomila jsem si to až po svatbě, když jsem každý den odpoledne čekala, že dcera přijde ze zaměstnání, otevrou se dveře a já uslyším: „Ahoj mami!“ To mně trvalo moc dlouho. Z této situace mi pomohl manžel a všichni členové rodiny. V té době s námi bydlel ženatý syn s manželkou a malým synem a ještě dvě dcery, takže nás byl plný dům. A ten ruch v domě a čas všechno zahojil. Když se odstěhoval syn s rodinou a vdala se druhá dcera, už jsem věděla, co mě čeká, a byla jsem na to připravena, ale bylo to také těžké. Teprve potom, co jsem si tímto prošla, uvědomila jsem si, že toto vše prožívala i moje maminka, když jsem si našla svého milého a odešla z domu. Tak i moje děti si našly své milé, s kterými chtějí prožít celý život, doufám, a z toho mám radost. Je to vlastně normální koloběh života. Těší mě, že mě děti stále navštěvují, že přijdou v neděli na buchy. Děkuji Bohu za to, že je mám, a modlím se za ně. Kdosi moudrý řekl: „Voda opouštějící fontánu se vrací zpět, aby znovu vytryskla.“

68 let

Děkujeme všem, kdo nám do ankety přispěli.

/M

RODINA

JAK VĚST DĚTI K ASERTIVITĚ – PŘÍJEM KRITIKY

Za kritickými poznámkami se často skrývá snaha manipulovat s tím, koho kritizujeme.

„Haničko, dojez tu svíčkovou, vždyť jsi hrozně hubená.“ „Vašíku, nedělej to, nebo se maminka bude zlobit.“ „Karolínko, takhle bys s dědečkem neměla mluvit!“ – To je jen pár případů klasické české „kritiky“, které ve skutečnosti jsou přímo exemplárními příklady manipulace. Manipulaci nejsnáze poznáme podle toho, že vyvolává pocity viny, méněcennost a úzkost. Zejména různé podmiňování a vynucování si určitého chování či „nařizování“ pocitů patří do té nejhorší kategorie. Proto je dobré své ratolesti vybavit dovednostmi, jak mohou takovýmto atakům čelit. Možná vám babička řekne: „Pěkné drzosti to dítě učíš,“ ale děti by měly dostat možnost naučit se, že nemusejí slepě plnit očekávání svého okolí.

Pokud se chceme asertivitou vážně zabývat a učit ji své děti, může se nám stát, že budeme muset nahlédnout dost hluboko do svého nitra a hodně toho změnit především u sebe. Neasertivní přístup ke kritice na sobě poznáme podle toho, že i odlišné názory druhých nám připadají jako kritika, neustále si myslíme, že musíme brát ohled na druhé lidi, jsme vztahovační a všechno se nás dotýká. Potom utíkáme buď do agresivity (maminka křičící od plotny) nebo pasivity (nekomunikující tatínek schovaný za novinami).

Většina lidí kritizovat neumí

Příjem kritiky ve výuce asertivity je hoto-
vá věda. Pro děti to má ale být jednoduché. Budeme vycházet z toho, že většina lidí kritizovat neumí, takže se naše děti málokdy setkají s kritikou pravdivou, oprávněnou a přijatelně podanou – například: „Honzíku, vadí mi, že pohazuješ špinavé prádlo po bytě, dávej ho prosím, vždycky do koše na prádlo.“ Spíše se setkají s různými variantami téhož: „to musíš pořád pohazovat ty ponožky po bytě?“ (varianta 1) nebo: „Ach jo, ty si to prádlo po sobě nikdy neuklidíš“ (varianta 2). V prvním případě jde o manipulativní otázku s podtextem vyvolat v dítěti špatné pocity (o nic nežádá, ani přímo nepoukazuje na nelibé chování), druhá je věta oznamo-

vací, naznačující, že by se něco mělo, která je často doprovázena údivem: „Tak ono mu to snad nedojde nebo co.“ Je dobré vybavit děti možností poradit si s takovouto kritikou klasicky „drže“. Podle hesla „na hloupou otázku, hloupá odpověď“ jsou na variantu 1 dvě možné asertivní reakce: „Jo musím,“ nebo „Ne.“ Na variantu 2 „bohužel“ odpověď vypadá buď „ano“, „aha“ nebo se odejde bez reakce.

Reagovat přirozeně

Děti se rodí asertivní, ale rodiče to z nich často tzv. výchovou „vytlučou“ a ony potom (možná jenom naše generace, ale kdo ví?) v dospělosti chodí na kurzy a pracně se ji znovu učí. Návod jak vést děti k asertivitě na téma příjem kritiky je však velmi jednoduchý – nechme je reagovat přirozeně, tzv. „drže“ a hlídáme své výroky. Dovolme dětem reagovat slovy „nevím“, „nerozumím“, „aha“, „myslím, že to s tím nesouvisí“ (například na klasické vydrání typu „myslel jsem, že když

Foto: Libor Vaicembacher

jste kamarádi, uděláš to pro mě“). Naučme je říkat: „Chápu – a co konkrétně mám udělat?“ či „Co ještě ti na mě vadí?“ S reakcí „v tom vám nemohu bránit“, řečenou ve škole paní vychovatelce, která vyhrožuje „jestli budeš pořád dělat to nebo ono, nahlásím tě do ředitelny“, dítě asi narazí, ale je dobré, aby i větu takového typu mělo v repertoáru. Krásné na asertivitě je, že nás učí konstruktivním rozhovorům. Manipulátorům se obranné reakce vždycky zdají drzé, ve skutečnosti jsou však především reakcí na manipulující okolí. Pokud se začneme asertivně vyjadřovat, začnou být rozhovory s našimi dětmi konstruktivní. Pak teprve poznáme pravou tvář asertivity spočívající v legitimní snaze obhájit svá práva a na druhé straně nechat druhého pokud možno „žít podle svého“. Na dobrodružné cestě k asertivitě je třeba mít hodně trpělivosti, dovolme však dětem, aby dělaly chyby.

Ing. Eva Mizerová, Děti a my 5/2005

O LÁSCĚ

*z rozhovoru s psychologkou
Jiřinou Prekopovou*

Jiřino, ty vidíš životní poslání v obnovení lásky. To je vlastně věčné téma. Ale to téma je stále naléhavější, čím rychleji láska mizí. Podle statistik touží většina lidí po velké lásce, takové kdy ty dva rozdělí až smrt. Ale stále méně lidí je schopno o takovou lásku pečovat. Svědčí o tom velký počet rozvodů.

Ano. Lidé stále ještě touží milovat, neboť láska je nejhlubší a současně nejvyšší potřebou každého člověka – a je úplně jedno, jestli se přitom jedná o malé dítě nebo trojnásobného doktora. Ale schopnost lásky stále rapidně klesá. Podle statistik se rozvádí každé druhé manželství v Německu. To je jenom virtuální obraz, který zakrývá tragédii lásky v naší dnešní technokratické společnosti. Lásky skutečně neustále ubývá.

**Může vůbec – na rozdíl od velké všeob-
jímající lásky – existovat ještě nějaká malá láska? Potom by byla přece tato láska tak dobrá jako žádná. Jestliže věříme, že láska a Bůh jsou jedno, potom bych nechtěl nic jiného, než ji spojit s nekonečnou Velikostí, neboť nějaká malá láska a nějaký malý bůh jsou pro mne nepřijatelní.**

Zásadně máš pravdu. Je malá láska vůbec ještě láska? Přesto se nemohu na takovou malou lásku dívat jako na neškodnou. Existuje skutečně a bohužel často. Je tolik malých bohů, jimiž se necháme ovlivňovat. Konzum, digitální technika, televize... na tom my malí lidé bohužel nemůžeme mnoho změnit. Rapidní technický vývoj nabírá na obrátkách. Ale každý z nás by mohl účinným způsobem velkou lásku obnovovat, kdyby si byl vědom nebezpečí malé lásky ve svém všedním dni. Teď mluvím o omezené lásce, která je zaručená jen za určitých podmínek: „Když jsi drzý, nemám tě ráda. Zmiz do svého pokoje! Teď tě nechci vidět! Až budeš hodný, smíš ke mně zpátky!“ Všechny ty vědecky odůvodněné tresty spojené s distancí, tedy s odepřením lásky, ústí ve strach ze ztráty lásky. Na takovou lásku nelze spoléhat. Podmíněná láska dělá člověka nesvobodným, Kdybych měl takovou lásku udržet, musel bych být stále takový, jak to ode mne ten druhý vyžaduje. Musel bych své já stále podřizovat sebekontrolé a pořád hledět, jestli odpovídám požadavkům mého protějšku, nebo jestli se on eventuálně nezměnil. Byl bych na něm závislý.

Pravá láska proudí bezpodmínečně – přes všechny výhrady, chyby a hříchy. Pokud se umíme spolehnout na nezištnost lásky za všech okolností, zprostředkuje nám pocit bezpečí. A ten potřebuje každý člověk. A dítě naprosto bezvýhradně. Jedině tehdy, když cítí, že je nezištně milováno a v bezpečí, troufne si postupně se osvobodit a odpouštět.

Dítě by ovšem rádo vědělo, že i tehdy, když udělá velké chyby, neztratí lásku rodičů, že to nejcennější zůstává. Smí tedy

při svých tvůrčích pokusech o odpoutání se riskovat chyby, které jsou při tom nutné.

Přesně tak. Proto by se dítěti nemělo hrozit možnou ztrátou lásky, jestliže ještě jednou něco takového udělá. Například je ve výchově ustáleným zvykem, že dítě nutíme, aby slíbilo, že „to už nikdy neudělá“. Vlastně je nutíme ke lži. Dítě musí vědět: Budou mě milovat, i když tu chybu udělám znovu. Ale když mi rodiče ukázali, jak je bolí moje chyby, jsem ochoten z lásky k nim se cvičit v ohleduplnosti a ovládat se. Bez láskyplné citové konfrontace mezi rodiči a dětmi se nemohou srdce otevřít pro vzájemné vcítění (empatii) a laskavé jednání.

Platí to také pro manžele?

A jak! Krize vztahů v páru se v programu Stvoření vlastně předpokládají. Oba, muž i žena, si kvůli své protikladnosti, která je biologicky podmíněna, někdy vůbec nerozumějí. Tak je tomu už u Adama a Evy. Stále znovu se dostávají do špatného období, v němž je jejich láska těžce zkoušena. Aby se mohli cítit milováni bez výhrady, musí se ta výhrada sdělit. A to včetně hněvu a bolesti zraněné lásky. Totéž musím samozřejmě dovolit také mému protějšku, ačkoliv mě to bolí. Při této pravdivé emocionální konfrontaci, se vzájemným vcítěním tváří v tvář, se může smíření podařit – až k novému proudění lásky. Člověk se cítí tím víc milován, jestliže je milován přes všechny své hříchy. A tím víc si lásky cení. Potom je šťastný.

Představme si znovu ty obrazy: ztracený syn v náručí otce, hříšnice Marie Magdalena nebo Petr poté, co zapřel svého Mistra. Jestliže cítím, že přes všechny mé hříchy mě můj nejmilejší objímá a miluje, jsem v sedmém nebi. Tak to říká lidová moudrost.

Můžeme tedy bezpečně věřit, že láska a Bůh jsou totožní?

Ano, jsou totožní. Když já miluju sebe a bližního, jsem pořád ještě v protikladné dvojici já a ty. Teprve bezvýhradnost, říkáme nekonečnost této lásky, mě sjednocuje s Bohem. To nemá nic společného s konfesemi a oficiálními náboženstvími. Dokonce ateista je v souladu s Bohem, když nezištně miluje.

Tady se nabízí základní otázka: Co je vlastně láska?

Ještě se nepodařilo ani nejučenějšímu filozofovi definovat lásku. Co je láska, víme právě tak málo, jako víme, kdo je Bůh. Lásku však jednoznačně poznáme na účincích jejího proudění. I ona proudí, jako každá jiná energie, stále mezi dvěma protiklady: mezi já a ty, mezi dávat a brát, mezi láskou ke mně

Život je krátký, jen málo času zbývá,
abychom potěšili srdce těch,
kteří putují temnotou s námi.
Neváhejte milovat!
Pospěšte si konat dobré skutky.
Henri Frederic Amiel

samému a mou láskou k druhému. Když jedna strana protikladu chybí, láska neproudí. Příklad: Když nemiluju sám sebe, nemohu milovat ani druhého. Jestliže jenom beru, ale nic nedávám, končím v egománii. Proudí lásku jsem tedy vzdálen.

To, co říkáš, je právě příznakem naší současné blahobytné, a přitom problematické doby: Co máme dělat, aby se lásce dařilo?

Lásku uskutečňovat a ne o ní jenom mluvit. Konání je živým pramenem lásky. Ona se projevuje v proměně vzteku v lásku, výčitek v odpuštění, sobecké snahy udržet si něco v darování, pohodlnosti v namáhavé poskytování pomoci. Dokonce kdybych se jenom modlil a modlil a stále a stále meditoval a nedělal nic jiného než to – ačkoliv bych věděl o domově důchodců za rohem, v němž je mnoho lidí smutných ze svého osamění – byl bych slepý a hluchý pro lásku.

Právě teď jsme možná hodně o lásce mluvili ...

O lásce ale musíme také mluvit, abychom ji vrátili do povědomí naší vykořelené společnosti. A tím horlivěji se můžeme zasazovat o její obnovování.

Co pro to děláš jako průkopnice terapie pevného objetí?

Celý smysl a cíl terapie pevného objetí je právě princip bezpodmínečné lásky. Zmíněnou citovou konfrontaci nacvičujeme mezi mužem a ženou, právě tak jako mezi rodiči a dětmi. Naše péče nesměřuje jenom k dětem v dětském věku, ale i k dětem dospělým, které mají staré rodiče, nebo kterým dokonce rodiče už zemřeli. Především se nejedná o pouhou terapii – léčení – ale o pevné objetí jako žitou formu života. Existují totiž zranění lásky, která se mluvením nedají dostatečně konfrontovat. Jestliže bolest v hlubinných vrstvách osobnosti rozněcuje instinkty řízené hormony k útočení, ale především k útěku, co je možné udělat, aby se láska zachránila? Vůle ovlivněná rozumem se musí rozhodnout pro objetí, v němž obě strany, které vyjadřují svou bolest, tuto bolest chápou a usmíří se. Proces je dovršen teprve tehdy, když se oba dva radují z obnovení vzájemné lásky.

*z časopisu Holding Times
přeložila Zdena Lomová*

Moudrost našich dnů

Milovat znamená riskovat, že naše láska nebude opětována.
Doufat znamená riskovat zklamání.
Riskovat je však třeba, protože největšímu riziku se v životě vystavujeme, jestliže nic neriskujeme.
Kdo nic neriskuje, ten také nic nedělá, nic nevidí, nic nemá a nic není.
Nemůže se nic naučit, nic cítit, změnit, nemůže růst, milovat a žít.

neznámý autor

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

sobota 14.10. 18 h. Lukavice
neděle 15.10. 28. v mezidobí
posvícení na Kunčičích
7.15 h. Letohrad Mdr 7,7-11
8.45 h. Mistrovice Ž 90
10.15 h. Orlice Žid 4,12-13
Mk 10,17-30

sobota 21.10. 18 h. Mistrovice
neděle 22.10. 29. v mezidobí
diecézní sbírka na misie
posvícení v Letohradě a na Orlicích
7.15 h. Letohrad Iz 53,10-11
8.45 h. Lukavice Ž 33
10.15 h. Orlice Žid 4,14-16
Mk 10,35-45

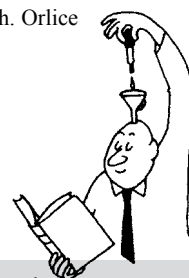
sobota 28.10. 18 h. Lukavice
neděle 29.10. 30. v mezidobí
posvícení na Šedivci
7.15 h. Letohrad Jr 31,7-9
8.45 h. Mistrovice Ž 126
10.15 h. Orlice Žid 5,1-6
11.45 h. Šedivec Mk 10,46-52

středa 1.11. **Slavnost Všech svatých**
17.00 h. Lukavice
18.30 h. Letohrad

čtvrtek 2.11. **Památka zemřelých**
17.00 h. Mistrovice
18.30 h. Orlice

sobota 4.11. 18 h. Mistrovice
neděle 5.11. 31. v mezidobí
7.15 h. Letohrad Dt 6,2-6
8.45 h. Lukavice Ž 18
10.15 h. Orlice Žid 7,23-28
Mk 12,28b-34

sobota 11.11. 18 h. Lukavice
neděle 12.11. 32. v mezidobí
7.15 h. Letohrad 1 král 17,10-16
8.45 h. Mistrovice Ž 146
10.15 h. Orlice Žid 9,24-28
Mk 12,38-44

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Registřikové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741